

De zaak HOSDEY - WANTEN ¹

Bron SAP235a, Bijzondere Processen
Jacques Destailleur

Tijdens de les oud schrift werd mijn aandacht getrokken door een map uit SAP235a “Bijzondere processen” met een aantal ogenschijnlijk bijeen horende documenten. Deze map bevatte een twintigtal documenten, soms met een touwtje aaneen gebonden, in allerlei formaten, het ene al wat beter leesbaar dan het andere, en een akte in het Latijn.

Na wat puzzelen slaagde ik erin om alles chronologisch te klasseren, en dan kon het ontcijferen beginnen. Beetje bij beetje kon de zaak (min of meer) uitgeklaard worden: wat was de aanleiding tot dit proces, over wat werd gedebatteerd. Geen heksen in dit proces noch burgemeesters op scheve schaatsen, geen sappige getuigenissen, wel veel ambtelijke en soms moeilijke taal, meer een kluit voor gespecialiseerde juristen. Ik heb geprobeerd om de grote lijnen uit te zetten.

Wat vooraf ging

Alles begon op 7 januari 1627, toen de genaamde Jacobus VERSLIJPE, zoon van Maillard, weduwnaar, en Geneveva WANTEN², dochter van Jacobus, na hun ondertrouw, een “contracte antenuptial”³ afsloten voor een notaris. Wegens het belang van dit contract voor de rest van de zaak, is het voornaamste hier weergegeven. Het betreft een kopie die bij het proces gevoegd werd (op 26 juli 1642, zie verder).

Compareerden voor mij openbaer notaris present de naerghenaemde ghetuughen in persone Jacob VERSLIJPE fs Maillard weduwaere t eender syde ende Geneveve WANTENS fa Jacob gheadsisteert met haeren voorseiden vaeder ter andere, te kennis ghevende dat zij van intentie zijn van in huwelyk t’allegieren⁴ ende alreede ondertrauwe ghedaen waeren, ende gheaccordeert te sijne by vorme van contracte antenuptial inder vorme ende maniere naervolghende, te weten indien de voorseide contractanten gheduerende haerlieden apparent huwelick overlijden zonder kijnderen by elcandere te vercrijghen zonderlijnghe den voornoemden VERSLIJPE voor de voorseide Geneveve sijne bruijdt : zal de zelve Geneveve profijteren boven haere douarie⁵ vanden goedijnghen tzijnen sterfhuuse bevonden

Eerst : een bedde ghestoffeert met alle haere cleederen lijnwaed ende juweelen thaeren lyfve dienende metsgaeders noch xiiii^c gulden, ende voorts noch een huus ende catheyllen medegaende, ende de inne bevonden daer den voorseiden SLIJPE

¹ Dit artikel verscheen al eerder in het eerste nummer uit 200 van het tijdschrift SAPpig

² Wanten, Wantes, Wantens

³ Contracte antenuptial : voorhuwelijkscontract

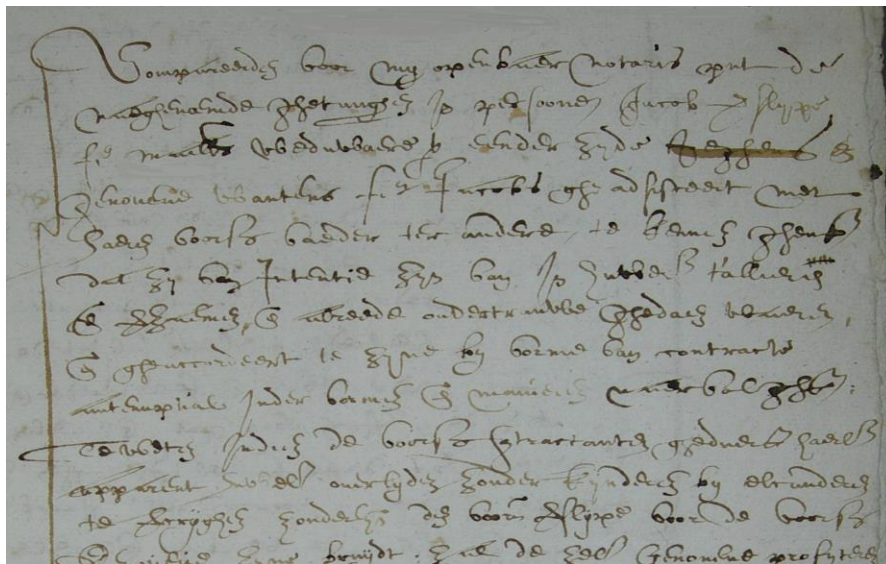
⁴ Allegieren : verbinden

⁵ Douarie : weduwengoed, -geld

ieghenwoordelick woonachtich is staende opde zuudtsijde vanden overdam⁶ deser stede van poperynghe op den grondt vanden kijnders van Jan ZANNEQUIN tusschen de huuse van Jacob DE BERCH ende Christiaen BEUTEN, nemaer indien voorseide Genovijve het toverlijden voor den voorseiden VERSLIJPE haeren toecommende man : sal den voornoemden VERSLIJPE oock profyteren vooren uut den sterfhuuse van zijne huusvrauwe een bedde ghestoffeert metsgaeders alle zijne cleederen lijnwaet ende juweelen tzijnen lijfve dienende ende voorts noch twaelf hondert gulden boven zijn recht van bijleven welcke voorschrijven dit ende oock zullen subsisteren indien den voorseiden apparente coniuncten gheduerende hemlieden huwelick eenighe kijnderen vercreghen hebbende : de zelve commende toverleven.

Blijvende voorts indien de zelve contractanten kijnderen van beede haerlieden lichaemen procreeren hemlieden ofte een van hemlieden overlevende subject de costume den voorseiden stede alwaer sij keurbroeder en keurzuster sijn actum den 7^e januari 1627 present Chaerles LEURIN ende meester Laurens DE LA VALLEE ghetuughen hier over gheropen ende ghebeden toorconde onderteekent Jacob VERSLIJPE tmarcq bij Genoveva WANTEN, Chaerles LEURIN, Laurens DE LA VALLEE ende A WINNEBROODT notaris publique ende is onderteekent A WINNEBROODT notaris publique

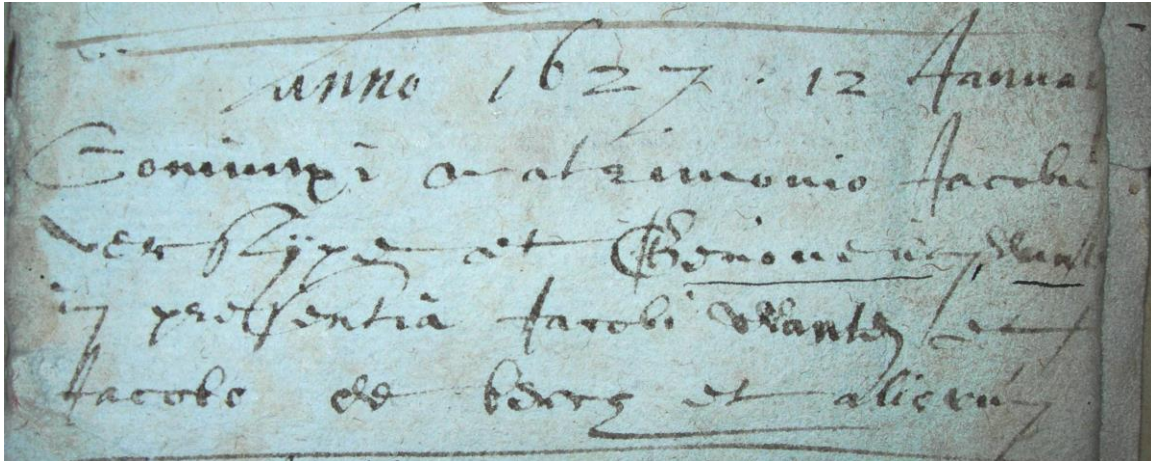
Quod testor G. WENIS notaris publique

Het begin van het huwelijkscontract

Het huwelijk

Hoog tijd om op onderzoek te gaan in de Poperingse parochieregisters, en we hadden een beetje geluk. Op 12 januari 1627 huwden Jacobus VERSLIJPE en Genoveva WANTEN in de Onze Lieve Vrouwekerk, met als getuigen Jacobus WANTEN (waarschijnlijk haar vader) en Jacobus DE BERCH. De aktes die onmiddellijk hierop volgen zijn grotendeels onleesbaar.

Parochieregisters OLV, huwelijken, Verslijpe x Wanten, 12 januari 1627

Dispensatie

Niet alles was rozengeur en maneschijn in dit huwelijk. In de bundel bevindt zich een akte van het bisdom Ieper⁷, gedateerd 5 april 1628, die ons duidelijkheid schenkt. Verantwoordelijk voor deze akte is Dionysus BLOMMAERT “licentiatuſ canonicus ecclesiae cathedralis scholasticus Iprensis iudex executor et commissarius...”. Door de grootte en de soort papier is de akte wat onhandelbaar, ze is trouwens sierlijk beschreven, in lange regels van helemaal links naar helemaal rechts. Gelukkig werd een afschrift gemaakt ten behoeve van het proces, op een handiger formaat en gewilliger papier.

Nadat de betrokkenen voorgesteld worden “...Jacobus VERSLIJPE et Genoveva WANTEN ex Beatae Mariae poperinghis iprensensis diocesis”, komen we al snel te weten waarom de akte opgesteld werd.

“Deze twee mensen hebben zich in het huwelijk verbonden, onwetend van een of ander beletsel, en met de bekendmaking van hun voorgenomen huwelijk in hun parochiekerk. Deze mensen hebben hun huwelijk in het aanschijn van de kerk voltrokken. Nadien kwamen ze te weten dat ze in de derde graad met elkaar aanverwant⁸ waren”

⁷ Bisdom Ieper : opgericht op 12 mei 1559 door de bul *Super Universas* (Paus Paulus IV), afgeschaft door het Concordaat tussen Napoleon en Paus Pius VII (15 juli 1801).

⁸ Ze waren aanverwanten in de derde graad (door een huwelijk), geen bloedverwanten.

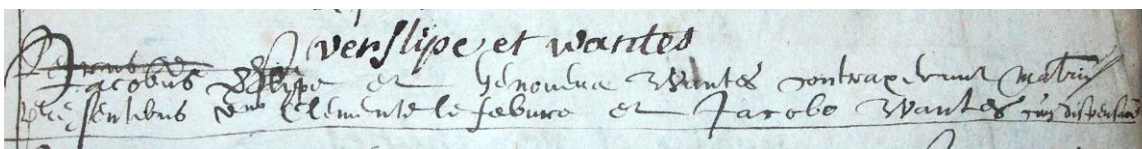
“Zonder dispensatie konden ze niet gehuwd blijven, en scheiden kon een groot schandaal veroorzaken. Daarom de ootmoedige smeekbede van beide betrokkenen om dispensatie te verkrijgen.”

Tijdens het onderzoek werd echter ontdekt dat de aanverwantschap niet in de derde graad bestond, maar in de tweede en de derde graad.

Op wie van beiden de tweede graad en op wie de derde graad betrekking had, is niet duidelijk. Het huwelijk vond plaats in 1627, Jacobus VERSLIJPE was toen al weduwnaar, maar opzoekingen in parochieregisters konden geen verdere familiebanden bloot leggen.

Maar eind goed, al goed: de bisschop verleent dispensatie op 5 april 1628⁹, en wat vinden we in het parochieregister van de Onze Lieve Vrouwekerk, met datum 7 april 1628?

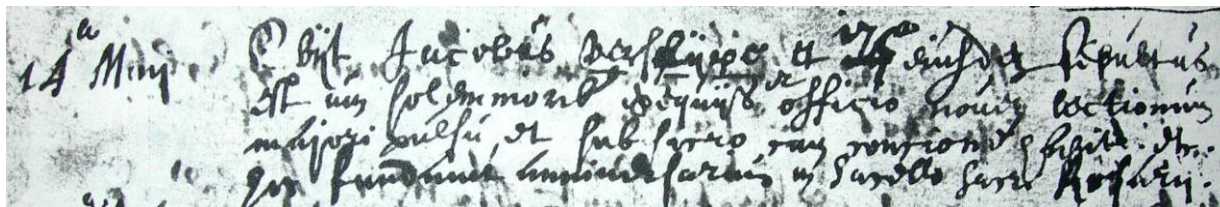
“Jacobus VERSLIJPE et Genoveva WANTES contraxerunt matrimonio presentibus rev. Clemente LEFEBURE et Jacobo WANTES **cum dispensatione**”.

Parochieregisters OLV, huwelijken, Verslijpe x Wantes, 7 april 1628

Overlijden

Tien jaar later, op 14 mei 1638 overleed Jacobus VERSLIJPE.

Parochieregister OLV, overlijdens, Jacobus Verslijpe, 14 mei 1638

HET PROCES

Het proces zelf bestaat uit 19 stukken, het eerste met datum 13 juni 1641, het laatste gedateerd op 17 februari 1644. Daarnaast bevat de bundel nog een “Extraict van procedure van t’rolle vander Camer onderhouden voor Burghmeesters ende Schepen der stede van Poperijnghe waerinne onder andere staet t’naervolghende...”

⁹ Ik vond trouwens een vergelijkbaar geval in Komen, waar een huwelijk gesloten werd op 19 januari 1743. Veertien jaar later bleek dat man en vrouw bloedverwant waren in de vierde graad (gemeenschappelijke betovergrootouder!). Dispensatie werd gevraagd op 3 maart 1757 via de pastoor van Komen, en de bisschop van Doornik verleende die onmiddellijk, waarop het paar opnieuw huwde op 8 maart 1757. Dit geval werd gepubliceerd in Vlaamse Stam, XIV (1978), J. Deroulé.

Daarin staat een opsomming van bijna alle stappen in dit proces: daartussen worden duidelijk de 17 eerste stukken vermeld, waardoor we tamelijk zeker zijn van de volledigheid van dit dossier. Dit *Extrait* sluit af op 28 november 1643. De voornaamste feiten uit alle stukken worden hier chronologisch vermeld. Sommige documenten bevatten slechts een paar zinnen.

Requeste¹⁰ van de aeldynghen¹¹ Jacob VERSLIJPE

13 juni 1641

De erfgenamen van Jacob VERSLIJPE worden verder meestal aangeduid als Jan HOSDEY *ende consorten, heeschers*¹².

In de requeste zelf wordt duidelijk gesteld dat het contract, waarmee Jacobus VERSLIJPE *sijne weduwe beghift heeft naer ondertrauwe met alle haer cleederen lijnwaet ende juweelen, medsgaeters 1400 gulden ende t'huus daer den voorseiden VERSLIJPE overleden is, notorelick is nul ende van onweerdich, midts man ende wijf elckanderen niet en moghen te verschoonen*¹³.

De verweerderege¹⁴ moet verplicht worden *om de aeldynghen de drie deelen van achte te laeten volghen*¹⁵

Aan dit eerste stuk is een klein documentje vastgemaakt dat al dateert van 1638, drie maanden na de dood van VERSLIJPE.

Ghesien bij d'onderschreven gheconsulteerde t'contract van huwelick ghemaect tusschen Jacob VERSLIJPE ende Genove WANTENS in daten vii^c januarij 1627 ende ghelet opde vraeghe dienangaende ghedaen
T'advijs is, dat den voornoemde Genoveve nu weduwe gheworden zijnde ghenderande proffijt ofte bate en can hebben vuten voorseijden contract, midts tselven is nul ende van onweerden als gheschiet zijnde naerdien de voornoemde conjointen ondertrauwe waeren ghedaen zoo men vuten selven contract bevyndt, actum t'ipre den xiii^c ougst 1638
J. De Schildere

Rescriptie¹⁶ van de verweerderege

13 juli 1641

Hierin geeft de verweerderege toe dat het contract van huwelijk is aangegaan op 7 januari 1627 na de ondertrouw, dat hun daaropvolgende huwelijk ongeldig was wegens het beletsel, en dat ze na de verkregen dispensatie een nieuw huwelijk is aangegaan met

¹⁰ Requeste : verzoek

¹¹ Aeldynghen : erfgenamen; altijd wordt genoemd Jan Hosdey (soms Gosdey, Osdey geschreven), af en toe ook Jan Tiersoone, Jan Depuudt, Clais Wicke, Frans Depuudt, Cesar Passchael, Pieter De Keyser

¹² Heeschers : eisers

¹³ Verschoonen : bevoordelen

¹⁴ Verweerderege : de beklaagde, in dit geval Genoveve Wantens

¹⁵ De drie deelen van achte : zie verder in het proces

¹⁶ Rescriptie: schriftelijk antwoord

de genoemden VERSLIJPE, maar dat het afgesloten contract geldig bleef voor dit tweede huwelijk.

Replique¹⁷ omme Jan HOSDEY met consorten, heeschers **3 september 1641**

De eisers accepteren wel wat de verweerdereghe beweert over haar ondertrouw, huwelijkscontract, eerste huwelijk, en wegens de *nulliteyt* ervan, de nieuwe ondertrouw en tweede huwelijk, *maar versoucken dat de verweerdereghe* (enig bewijs) *overlegghen sal als zij daervan mach hebben volghens haer vantijsen*¹⁸

Versouck omme Jan HOSDEY cum suis, heeschers **13 november 1641**

De eisers betwisten dat de verweerdereghe aan het voorzeide verzoek voldaan heeft: zij heeft geen bewijs voorgelegd van het feit dat zij na het bekomen van de dispensatie opnieuw ondertrouw gedaan heeft, en vervolgens voor de tweede maal gehuwd is.

Versouckende daeromme andermael dat de verweerdereghe sal overlegghen behoorelyck bescheet van t'voorseejde tweede ondertrauwe ende nieuw huwelyck

Vuldoenijnghe omme de verweerdereghe **23 november 1641**

Een kopie van de akte van dispensatie wordt door de verweerdereghe overgelegd.

Rejectie¹⁹ omme de verweerdereghe **23 november 1641**

De verweerdereghe *zegt te blijven ende persisteren bij alle haer voorgaende, mette finen ende conclusien absoluteire bij haer ghenomen, sustinerende*²⁰ *daerinne wel ende ten rechte te zijne ghefondeert.*

*Nemaer zal de voornoemde verweerdereghe dannof souffisante preuve*²¹ *doen ...*

Replique omme Jan HOSDEY heescher **14 december 1641**

¹⁷ Replique : wederantwoord, verantwoording

¹⁸ Vantijsen : van vanteren, zich beroepen op, ook: pralen met

¹⁹ Rejectie : verwerping

²⁰ Sustineren : beweren, aanvoeren

²¹ Preuve : bewijs

De eisers betrouwen er op dat de verweerderege weet dat het huwelijkscontract gemaakt werd *naerdien sij metten voornoemde VERSLIJPPE was ondertrauwe ghedaen, oock nietieghenstaende haer naervolghende huwelick mach nul gheweest zijn volghende d'overgheleijde dispensatie*

De reden is dat de nulliteijt van t'selve huwelick niet mede en brachte absolute nulliteijt vanden ondertrauwe te vooren ghedaen ...

Ofwel was haar ondertrouw ongeldig, en dan is ook haar huwelijkscontract ongeldig Ofwel hebben de verweerderege en haar man na het verkrijgen van de dispensatie het huwelijkscontract opnieuw geldig laten verklaren ...

Duplique²² omme Genoveve Wantes verweerderege

5 februari 1642

De verweerderege blijft bij haar standpunten. Wat de heeschers beweren over de ondertrouw en het huwelijkscontract wordt *frivol²³* genoemd. Bij het sluiten van de ondertrouw vraagt de pastoor of er *tusschen die gonne te begheren te trauwen gheen beletsel van maegschap ofte affiniteit²⁴* en is, pas dan wordt het huwelijk toegelaten. De verweerderege en haar man waren *ignorant vanden affiniteit ende thuwelick is de facto ghecelebreert ende gheconsomeert gheweest sonder van dispensatie te spreken totter tijt dat tbeletsel voorseide hemlieden kennelick is ghemaect gheweest.*

De replique van de eisers wordt hierbij niet aanvaard

Triplique²⁵ Jan HOSDEY ende consoorten

18 februari 1642

De eisers stellen vast dat de verweerderege na het verkrijgen van de dispensatie geen nieuw huwelijkscontract heeft gemaakt vóór het afsluiten van een nieuw huwelijk, en zeggen dat zij ook niet op de hoogte zijn van het afsluiten van dat nieuwe huwelijk. Ze willen een bewijs hiervoor.

Quadruplique²⁶ van de verweerderege **8 maart 1642**

De verweerderege *exhibeert hierbeneffens extraict uut tregistere vande pastoor bij de heeschers versocht*

Bij deze quadruplique is effectief een uittreksel uit de huwelijksregisters van Onze-Lieve Vrouwekerk gevoegd.

²² Duplique : antwoord op de replique

²³ Frivoal : lichtzinnig

²⁴ Maegschap en affiniteit : bloed- en aanverwantschap

²⁵ Triplique : antwoord op de duplique

²⁶ Quadruplique : antwoord op de triplique

Extractum ex registro parochialis ecclesiae Beatae Mariae oppidi poperingensis
Titulo de matrimoniis, sic habetur de verbo ad verbum

Anno 1628 die septima Aprilis, Jacobus VERSLYPE et Genovieva WANTENS
contraxerunt matrimonium presentibus Domino Clemente LE FEBURE et Jacobo
WANTES cum dispensatione. Quae verba a R.d. Petro ROELENS tunc temporis
parcho scripta esse, manuscriptus illius in eodem registro demonstrat et attestor
concordare, ac predictos vere et solemniter in domino fuisse coniunctos a predicto
parcho nec non legitime, secundum formam nobis prescriptam a Concilio
Tridentino et constitutionibus synodaticis et iuxta instrumentum dispensationis
Apostolicae in quorum fidem hisce propria manu subscripsi et sigillum nostrum
apposui. 2^a decemb. 1641

GIULIELMUS SAYERS
pastor ecclesiae parochialis Beatae Mariae oppidi poperingensis

Onbenoemd, niet gedateerd document

26 juli 1642

Dit document bevatte alleen tekst, geen datum, maar omdat er 2 addenda waren (een uittreksel uit de Costumen van Poperinge²⁷, en de kopie van het huwelijkscontract waarmee we het verhaal begonnen) konden we het toch dateren: er wordt naar verwezen in de Vuldoenijnghe van 13 juni 1643 (zie verder).

De eisers leggen een authentiek uittreksel voor uit de gedecreterde costumen deser stede ende jurisdictie, *inhoudende de vorme dieder moet gheobserveert worden int maecken huwelicksche voorwaerden.*

Ze stellen vast dat het huwelijkscontract niet voldoet, want na inspectie ervan blijkt geen van de vrienden of bloedverwanten het contract te hebben ondertekend, *jae selfs dat Jacob VERSLIJPE, sverweerdereghes man met gheene van zijn vrijnden en is gheassisteert gheweest.*

Het bijgevoegde uittreksel luidt als volgt:

“Ghetrocken vute ghedecreterde costumen der stede van poperynghe alwaer onder den titele IXe van huuwelickse voorwaerden in article V^e staet naervolghend

Alle redelicke contracten van huuwelicke ghesloten voor ondertrauwe, ende wettelicke verkent ofte by vrienden ende maghen²⁸ bestaende de apparente conjoncten van beede seiden onderteekent, sullen sorteren effect”

Intendit²⁹ omme Genoveve WANTES verweerdereghe

25 oktober 1642

²⁷ Costumen van Poperijnghe : zie Bijlage 2

²⁸ Maghen : bloedverwanten

²⁹ Intendit: eis, strafvordering, geschrift van beschuldiging

De verweerderege *exhibeert de originele brieven van tselve intereniment*³⁰... op datum 5 april 1628 (= datum van de akte van dispensatie) *tusschen de verweerderege ende de voornoemde VERSLIJPE.*

Het huwelijkscontract blijft dus geldig omdat het gemaakt is vóór enige huwelijksband (want de eerste ondertrouw en huwelijk waren niet geldig).

Contradictie omme de weduwe VERSLIJPE

15 november 1642

De weduwe VERSLIJPE zegt dat er geen nieuwe feiten zijn aangebracht werden, en dat alleen op feiten mag geoordeeld worden.

Rejectie omme Jan HOSDEY

22 november 1642

De eisers houden vol dat de verweerderege schuldig is indien zij de bewijzen overgelegd door de eisers tegenspreekt. Zij hebben het recht om alle middelen aan te wenden om de ongeldigheid van het huwelijkscontract te bewijzen.

Vuldoenynghe omme Genoveve WANTEN

13 juni 1643

Het is vreemd dat de eisers te laat zijn met hun gepretendeerd nieuw feit over de ongeldigheid van het bewuste contract, *hoewel de verweerderege inde zoo verre tzelfen faict tijdelick hadde gheposeert gheweest facil was om te solveren.*

De eisers zeggen dat het contract in kwestie niet wettelijk *gepasseert*³¹ zou zijn. Het tegendeel blijkt uit de kopie van hetzelfde contract dat door de eisers op 26 juli 1642 werd voorgelegd. Ook al ware het zo dat het contract maar getekend was *door de contractanten zonder interventie ofte autoriteyt van notaris, tzelve nietmin ouk zou moeten sorteren effect*³²

Vuldoenynghe omme Jan HOSDEY

1 juli 1643

De eisers blijven bij hun standpunt dat het huwelijkscontract niet geldig is want niet conform de gedecreterde costumen.

Als de voorseide costume niet expresselick en verclaerst dat contracten van huwelick anders ghemaect souden nul wesen ... dan moet dat naar rechte uitdrukkelijk zo begrepen worden. Alleen contracten die voldoen aan de vereiste vorm zijn geldig.

³⁰ Interinement: officiële bekrachtiging, ratificatie

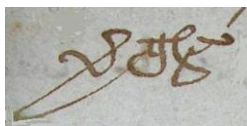
³¹ Passeren: formele handeling waarbij een akte in het bijzijn van bv een notaris wordt ondertekend

³² Effect sorteren : van kracht zijn, uitwerking hebben

Solutie omme de verweerdereghe

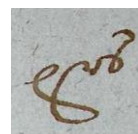
10 oktober 1643

De costume in kwestie stelt niet dat contracten die gemaakt zijn zonder Schepenen ongeldig zijn.

verweerdereghe

heeschers

Vonnis

20 januari 1644

En plotseling is daar het vonnis (dat geveld werd in Gent!):

“Partijen comparerende sal men ande selven te kennen gheven dat men niet en bevindt dat de verweerdereghe haer can prevaleren³³ metten contracte van huwelick in processe vermelt”

“Bijdien sal men ande verweerdereghe vraeghen of zij cesserende³⁴ t’selven contract van huwelick verstaet dat haer in tghonne bij sheeschers rechte ende contract van huwelick vermelt, meer soude moeten volghen dan de vijf deelen van achte naer vut wijsen het XXVe article titulus 10 vande ghedecreteerde coustume van Poperinghe”

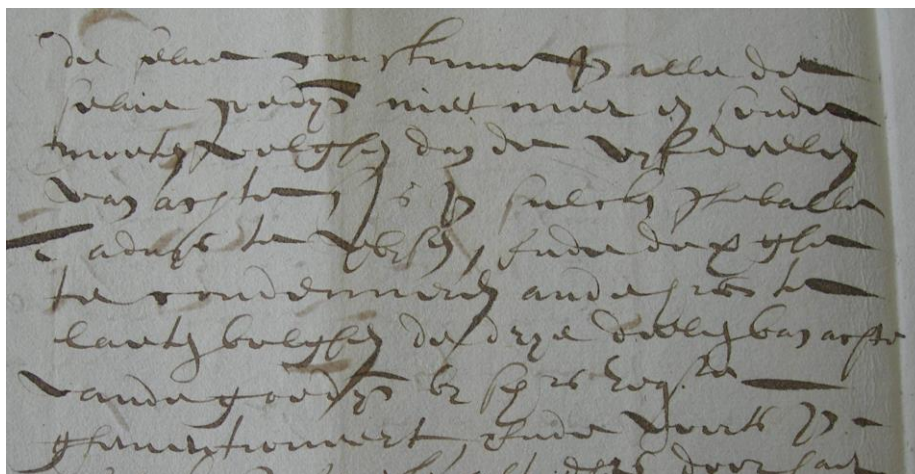
Verder wordt gesteld

“de verweerdereghe te condemneren ande heeschers te laeten volghen de drie deelen van achte vande goedijnghen bij sheeschers rechte ghementioneert ...”

“sal men haer ordonneren te declaereren wat ende waerinne haer meer schuldich soude sijn te volghen, ofte dat haer int gheheel soude moeten volghen ...”

³³ Prevaleren : de overhand hebben

³⁴ Cesseren : beëindigen, opgeven

Voor wie houdt van een mooi handschrift, bovenstaande is een stukje uit het vonnis.

De afloop

13 februari 1644

Aangezien de verweerdereghe haar niet en can prevaleren met de contracte van huwelijcke ten processe vermeldt, wordt haar gevraagd om het zelfde contract te cesseren, wat ook gebeurt zoals in de marge wordt vermeld. Verder staat nog het volgende te lezen:

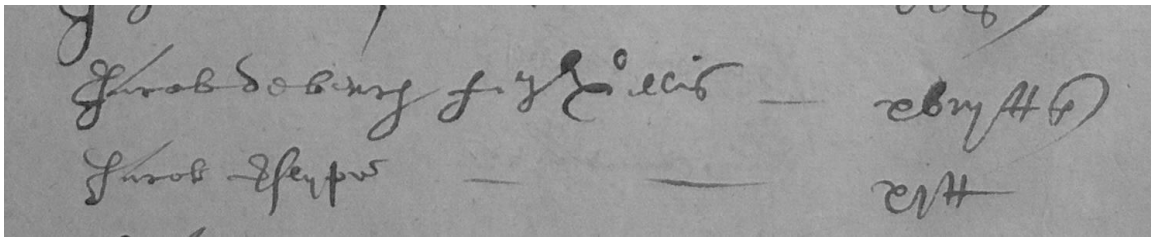
Jan HOSDEY, Clais WICKE, Jan DEPUUDT, Frans DEPUUDT, Cesar PASSCHAEL ende Pr DE KEYSER vervanghende ende hemlieden sterckmaecken over hemlieden mede consorten aeldynghen ten sterfhuise van Jacob VERSLIJPE ter eender syde ende Genoveve WANTENS weduwe vanden voorseiden SLIJPE gheadsisteert met Jaecques WANTEN haeren vaeder ter anderen, syn door tusschen spreken ende intercessie³⁵ van comissarissen vereenst ende veraccordeert, nopende de drye deelen van achte van alle cleederen lijnwaet ende juwelen dienende ten lyfve vande voorseide Genoveve metgaeders ghelycke drie deelen van achte inde somme van xiiii^c guldens ende eenighe parten inde huise daer den voorseiden Slijpe overleden es ...

Actum present dheer Gilles Pierins Burghemeester, mr Joos Cheis, Christiaen Floor schepenen, desen xvii^{en} februari 1644

Hoe Jan HOSDEY ende consorten gelinkt kunnen worden aan Jacobus VERSLIJPE is onbekend. Misschien dat verdere opzoekingen ooit het familieverband zullen blootleggen, maar misschien ook niet. Zeker is dat ene Joannes HOSDEY uit Oostvleteren in 1641 in Poperinge huwde met Paschalia PIERENS, en dat ze nog vele kinderen kregen (eerst in Oostvleteren, vervolgens in Elverdinge). Maar op hetzelfde moment woonden in Oostvleteren nog 2 paren waarvan de man Joannes HOSDEY heette

Bijlage 1

In de Ommestellingen van 1626 (SAP 726) vinden we in de Overdam Jacobus VERSLIJPE en Jacob De BERCH fs Gillis, maar er is nog geen sprake van Christiaen BENTEN.

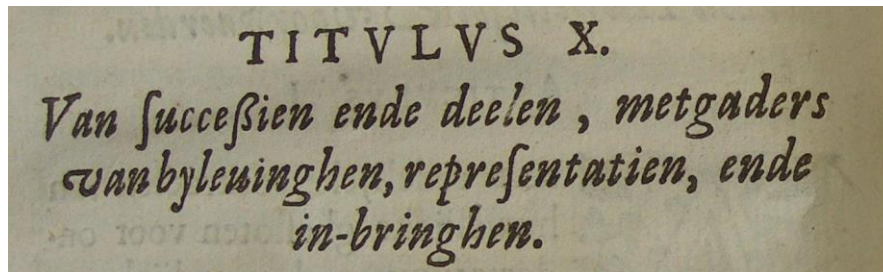

Bijlage 2

Costumen ende Usantien van der Stede / Keure / en Jurisdictie van POPERINGHE
In het Stadsarchief bevindt zich een uitgave uit 1621, gedrukt T'Ypre, By François Bellet.

In het proces wordt er een paar maal naar verwezen, onder andere naar

- Titel IX Van Huwelijchsche voorwaerden
- Titel X Van Succesien ende deelen, metgaders van bylevinghen, representatien, ende in-bringhen.

Volgens de Costumen hadden de erfgenamen blijkbaar recht op de drie achtsten van de erfenis, de blijfver (die overblijft, de weduwnaar) ofte blijfvege (weduwe) op de overige vijf achtsten. Het huwelijkscontract stond deze verdeling in de weg ...

